

ספר תהלים

שהוא טעם מפסיק הדומה לאתנח בשאר ספרים.

5. זרקא: בטעמי המקרא והמקביל לו צנור בטעמי אמ"ת הוא טעם מפסיק ובא לפני עולה ויורד ומיוחד הוא בכך שמסומן תמיד בסוף התיבה ולא מעל להברה המוטעמת. הטעם המשרת צנורית נראה אותו דבר כמו הצנור אבל מופיע בתחילת התיבה או באמצעה – במקום ההטעמה. אין לנגן בטעם זה אלא במרכא או במהפך שיבואו אחריו באותה המילה³⁵⁰, ודומה לקדמא (דרבן) שבא עם הזקף הקטן באותה המילה, בטעמי המקרא.

6. אתנח: בטעמי המקרא כוחו של האתנח יפה לחלק את הפסוק לשניים, שמלבד הסוף-פסוק אין שני לו בכח ההפסקה שלו. אולם בספרי אמ"ת לטעם "עולה ויורד" יש כח הפסק חזק יותר מאתנח ואם נמצא עולה ויורד הוא המחלק את הפסוק לשניים והאתנח הינו מפסיק משני. אם נתעלם מהטעם של עולה ויורד קרוב לודאי שתשתנה משמעות הפסוק לדוגמא: "שיתה יי מורה להם (עולה ויורד - הפסקה גדולה), ידעו גוים (אתנח - הפסקה קטנה) אנוש המה סלה" (תהלים ט, כא) אם נעשה עיקר ההפסקה באתנח יכול להשמע שהגויים ידעו שישית (ישים) ה' מורה להם, אבל באמת ע"פ ההפסקה בעולה ויורד המשמעות של הפסוק היא שהגויים ידעו שאנוש המה. וכן "לשפוט יתום ורך (עולה ויורד), בל-יוסיף עוד (אתנח) לערץ אנוש מן-הארץ" (י, יח) שאם נחלק את הפסוק באתנח יובן שהקב"ה לא יוסיף לשפוט יתום ורך ח"ו ולפי האמת שלא יוסיף עוד לערוץ אנוש מן הארץ, וכן "אספרה אל תק (עולה ויורד), יי אמר אלי בני-אתה (אתנח) אני היום ילדתיך" (ב, ז) - אם נעשה הפסקה גדולה באתנח יהיה ההמשך "אני היום ילדתיך" תלוי ועומד ללא קשר למה שקודם לו בפסוק, (וכ"ש שאין להפסיק לאחר שם ה'). שיבוש נפוץ נמצא במזמור הבו לה' בני אלים בפסוק "קול יי יחולל אילות ויחשף יערות (עולה ויורד). ובהיכלו (אתנח) כלו אמר כבוד" (כט, ט) אין להפסיק כ"כ לאחר מילת "ובהיכלו" אלא לאחר הפסקה קלה צריך לחברו לבא אחריו. כנ"ל במזמורי

טעמי אמ"ת

קבוצת טעמי המקרא של רוב ככל ספרי התנ"ך שווים בתפקידם ובסימניהם, אלא שמנגינת הטעמים של הנביאים³⁴⁷ שונה מהמנגינה של התורה, וגם לכתובים יש מנגינה מיוחדת משלהם. ויש ספרים שלהם מנגינה המיוחדת להם כמו איכה³⁴⁸ ושיר השירים.

אבל לספרי אמ"ת (איוב³⁴⁹, משלי, תהלים) יש טעמים שונים מלבד המנגינה המיוחדת להם, וזאת מפני שיש להם הרבה פסוקים קצרים. וצריך ללמוד את הטעמים המיוחדים לאמ"ת, שביניהם יש גם טעמים שאינם מצויים במקרא כגון רביע מוגרש ועולה ויורד. ועוד שלפעמים אותו סימן המשמש לטעם מפסיק במקרא, בספרי אמ"ת משמש כטעם משרת. לדוגמא: סימני זרקא, טרחא ושלשלת, שהם במקרא סימנים לטעמים מפסיקים, כשיבואו בספרי אמ"ת פעמים יהיו מפסיקים ופעמים משרתים. ונבאר מספר שינויים של טעמי אמ"ת משאר טעמי המקרא.

1. שלשלת: במקרא בא עם פסק אחריו והוא טעם מפסיק, באמ"ת הוא נקרא שלשלת גדולה, ובא לפני סוף פסוק ויש גם שלשלת קטנה שהיא טעם משרת ולא יבוא פסק אחריו, שלשלת קטנה מופיעה רק שש פעמים בספר תהלים ושתי פעמים במשלי, לדוגמא "חנה מלאך-יי סביב ליראיו" (תהלים לד, ח) הוא שלשלת קטנה שהיא טעם מחבר ואין להפסיק אחריה.

2. שופר מהופך: או מהפך, הוא טעם משרת גם בספרי אמ"ת אא"כ יופיע אחריו פסק אז הוא טעם מפסיק הנקרא מהפך לגרמיה.

3. אזלא: - משרת, ואם יופיע אחריו פסק יקרא אזלא לגרמיה והוא טעם מפסיק.

4. מרכא: (מאריך) הוא טעם משרת כמו בטעמי המקרא אא"כ יבוא לפניו כעין שופר מהופך מעל האות הקודמת, שני סימנים אלו מרכיבים את הטעם הנקרא עולה ויורד

³⁴⁷ ישנם קהילות שלהם מנגינה מיוחדת להפטרות בימים טובים ובתשעה באב.

³⁴⁸ דווקא בתשעה באב אבל אם קוראים את איכה ביום אחר כמו למשל בתיקון ליל שבועות אז קוראים אותו בנעימה הרגילה של הכתובים.

³⁴⁹ לשני הפרקים הראשונים ולאחד-עשר הפסוקים האחרונים בספר איוב יש טעמים רגילים ומנגינות כמנגינה המיוחדת לכתובים.

³⁵⁰ או במילה הקודמת לה שהיא כמוקפת לה.

ליל שבת קודש "כי בא לשפט הארץ
(עולה ויורד - הפסקה גדולה) ישפט-תבל
בצדק (אתנח - הפסק קטן) ועמים
במישרים" (צח,ט).

טעות נפוצה זו נובעת מכך שהמדפיסים של
הסידורים שמו נקודה או פסיק במקום
אתנח ולא במקום העולה ויורד.³⁵¹

7. **טרחא**: הוא טעם משרת בספרי אמ"ת
ונקרא גם מאיילה (או טרחא מאיילה) ובא
בחצי השני של הפסוק. ואם יבוא לפני האות
הראשונה של המילה (גם אם מוקפת למילה
שלפניה) אז הוא טעם מפסיק ונקרא **דחי**
ובא בדרך כלל בחצי הראשון של הפסוק
ולעיתים נדירות לפני סוף-פסוק. הדחי אינו
קונה מקומו, פירוש שאינו בא במקום
הנגינה, שהרי תמיד מופיע לפני האות
הראשונה של המילה. לדוגמא: "קומה
עזרתה לנו" (תהלים מד, כז) מילת "קומה"
שכאן היא מלרע וצריך לנגן בסופה³⁵². יש
לשים לב להבדל בין הדחי לטרחא שלדוגמא
בפסוק "סבבוני פרים רבים אבירי
בשן כתרוני" (כב, יג) אות פא של "פרים"
דגושה מכיוון שבאה לאחר טעם מפסיק,
אבל אות בית של "בשן" רפה שבאה לאחר
טעם משרת.

³⁵¹ עיין בעלה יונה לגר"י מרצבך, עמודים תג-תד,
שמתלונן על כך.

³⁵² לכן יש מדפיסים שהוסיפו מעמיד עם הדחי לידע
את הקורא היכן הטעם הראשי – אם הוא מלעיל או
מלרע.

